

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань освіти, науки та інновацій

30 вересня 2020 року

Веде засідання Голова Комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги! Давайте почнемо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Сьогодні у порядку денному п'ять пунктів.

Перший – проект Закону про внесення змін до статті 44 Закону України "Про вищу освіту" (щодо особливостей вступу до закладів вищої освіти окремих категорій осіб).

Другий – проект Закону про внесення змін до статті 48 Закону України "Про вищу освіту" (щодо імплементації норм Конституції, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та рекомендацій Венеційської комісії).

Третій – проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони сім'ї, дитинства, материнства і батьківства.

Четвертий – проект Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування".

П'ятий – про затвердження Плану заходів з підготовки та проведення слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій "Реформування вищої юридичної освіти в Україні: проблеми і перспективи".

Шановні колеги, є доповнення, пропозиції до порядку денного? Тоді прошу проголосувати за порядок денний.

Хто – за? Дякую, колеги, одноголосно.

Отже, переходимо до першого питання – проект Закону про внесення змін до статті 44 Закону України "Про вищу освіту" (щодо особливостей вступу до закладів вищої освіти окремих категорій осіб). Доповідачі – автори законопроекту. Один з авторів – Павленко Ростислав Миколайович і співдоповідачем буде Юлія Миколаївна. В неї сьогодні буде бенефіс по всіх питаннях.

Пане Ростиславе, прошу.

ПАВЛЕНКО Р.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ростиславе Миколайовичу.

Юлія Миколаївна.

ГРИШИНА Ю.М. *(Не чути)* ...основні пропозиції, що містяться в цьому законопроекті. Я хочу сказати, що на цьому тижні ми провели підкомітет з питань вищої освіти, де детально розглянули ці законопроекти. З приводу тих моментів, про які сказав наш колега пан Ростислав, я хочу звернути увагу на те, що коли ми обговорювали цей законопроект, то ми пройшлися по цим основним пунктам, враховуючи, наприклад, рішення ГНЕУ і дійшли наступного, що коли мова йде про обмеження для... Тобто ми всі розуміємо, всі застереження, про які ви говорите, ми всі розуміємо однозначно, що в нас на сьогодні така специфічна ситуація, враховуючи російську агресію, війну, яка в нас є. І, дійсно, такі занепокоєння, ми всі розуміємо, на чому вони ґрунтуються. Але в нас є Конституція України, в нас є нормативно-правові акти, які передбачають права дітей і будь-якого іншого громадянина України на освіту. І вони, якщо ми будемо враховувати ці норми, наприклад, вікові обмеження або обмеження для вступу в окремі заклади освіти, то в кінцевому результаті ми будемо говорити про порушення конституційних прав або про порушення прав на освіту.

І тому ми як законодавці, приймаючи нормативний акт найвищої юридичної сили після Конституції, ми, звичайно, повинні враховувати ці моменти.

Що стосується дітей загиблих учасників бойових дій, ми теж обговорювали це питання і говорили про те, що в нас так... Стратегічно ми розуміємо, що ЗНО – це те тестування, яке в нас складають в Україні абсолютно всі, і виключення є тільки для тих дітей, які мають особливі освітні потреби, тобто певні види нозології або інвалідність, які просто фізично не дозволяють їм складати це тестування.

І зробили ми виключення для дітей з окупованих територій, оскільки вони фізично не мають можливості навчатися за українськими програмами. Тобто це, дійсно, та категорія осіб, в яких об'єктивно є підстави для того, щоб надавати їм можливість вступати як за ЗНО, так і на конкурсній основі, оскільки вони навчалися за українськими програмами.

А коли мова йде про дітей загиблих учасників бойових дій, ми, звичайно, розуміємо, що це та категорія осіб, яких однозначно потрібно підтримувати і в нас є цілий комплекс заходів для підтримки цих дітей у сфері взагалі освіти, і соціальна підтримка, і можливість навчатися безкоштовно.

Але що стосується ЗНО, в нас такий підхід і світоглядно, і принципово, підхід, що ЗНО в нас складають абсолютно всі, хто навчався на території України за українськими програмами. Тому тут теж є таке застереження.

Тому якщо хтось ще хоче висловитися, будь ласка, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До якого рішення дійшов підкомітет?

ГРИШИНА Ю.М. Комітет прийняв рішення... Ми прийняли рішення, що у зв'язку з тим, що Ростислав, наш колега з комітету, є співавтором цього законопроекту, ми вирішили надати можливість заслухати його позицію на комітеті і вже на комітеті прийняти рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую, Юлія Миколаївна.

Одну секундочку, якщо можна. Міністерство освіти і науки, пан Андрій Вітренко з нами? Так. Пане Андрію, позиція Міністерства освіти і науки? Добрий день.

ВІТРЕНКО А.О. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, чи є ще в когось? Да, пане Романе.

ГРИЦУК Р.П. У мене запитання до пана Андрія. Пане Андрій, чи є у вас інформація з приводу того, скільки дітей загиблих воїнів поступило в цьому році? Поступало і скільки поступило на бюджет? Це перша інформація.

Друге. Скільки в цьому році дітей з тимчасово окупованих територій вступило без складання ЗНО через вступні іспити при університетах? Чи є у вас ця інформація?

ВІТРЕНКО А.О. *(Не чути)*

ГРИЦУК Р.П. Дякую. Можна виступити? Так, я просто пам'ятаю, як ми приймали цей законопроект. Да, у нас були спочатку норми, але тут потрібно

зрозуміти відношення, для чого ми робимо цей законопроект. Ми цей законопроект робимо для того, щоб розділити людей на умовно "ти з окупованих територій, а ти – ні"? Це неправильний підхід. Ми всі громадяни України, навіть ті, які зараз знаходяться на тимчасово окупованій території. Тому і підхід має бути такий. Складання чи нескладання ЗНО – це не пільга, це те відношення, яке у нас всіх має бути. Це не пільга, це механізм вступу. Якщо цей механізм вступу для якоїсь категорії людей не може бути, фізично не може бути здійсненим, тому запропонували інший механізм. Але це механізм, не пільга. Пільги, як сказав заступник міністра, для дітей є, і це основна пільга – безкоштовне навчання. Не просто механізм вступу як пільга. А навчання безкоштовне і стипендії – це та пільга, яка, дійсно, більш значуща і правильніша, ніж просто механізм вступу.

По обмеженню віку і обмеженню вступу. Якщо я не помиляюся, пане Андрію, у вас є інформація, скільки із цих дітей, які з окупованих територій, 1008 і 380 вступало у військові університети, військові ЗВО чи на військові спеціальності. Є така інформація?

ВІТРЕНКО А.О. *(Не чути)*

ГРИЩУК Р.П. О'кей. Наталко, я закінчу.

ПППА Н.Р. *(Не чути)*

ГРИЩУК Р.П. Знову ж таки, підхід до того, що якщо дитина з окупованих територій, вона не має права вступати до військового закладу – це знову ж таки сегрегація, яку ми проводимо. Тому що, друзі, давайте бути об'єктивними, зрадники можуть бути і на території України. Тому це Служба безпеки України має займатися цим, а не ми просто обмежувати певну категорію громадян.

Далі про що ми не казали в цьому законопроекті, про що пан Ростислав ще не сказав, що є в цьому законопроекті. Це я не розумію. От ми не дійшли на підкомітеті. Я хотів запитати. Ви вводите таке розуміння, яке там для осіб, які отримали документ встановленого зразка про повну загальну середню освіту.

Пане Ростиславе, я хотів запитати. А що ви мали на увазі? Тобто зараз там механізм вступу який? Дитина, яка закінчила школу на окупованій території, має приїхати в Україну написати заяву, якщо я не помиляюся. Да, Сергій? Має

написати заяву, після цього скласти екзамени і отримати таке саме свідоцтво про повну загальну середню освіту, як і там інші школярі українські. Встановлений зразок – це ви мали на увазі якийсь окремий зразок для дітей?

ПАВЛЕНКО Р.М. *(Не чути)*

ГРИЩУК Р.П. І останнє, це про що не казали, але що є в законі. Це ви додаєте такі два великі абзаци, я їх хочу зараз зачитати для того, щоб всі розуміли. В 44 статтю – два великі абзаци.

Перший. "Кабінет Міністрів України відповідно до Державної програми сприяння опануванню державної мови, передбаченої Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", створює умови для підвищення рівня володіння державною мовою особами, які вступили або мають намір вступити до закладів вищої освіти, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території окремих районів Донецької і Луганської областей, території населених пунктів на лінії зіткнення та тимчасово окупована територія Автономної Республіки Крим та місто Севастополь." Це перший абзац.

І другий. "Видатки на фінансування квот прийому до закладів вищої освіти, установлені цією статтею, визначаються окремим рядком у Державному бюджеті України. Зазначені видатки не можуть бути скорочені у поточному фінансовому році".

ПАВЛЕНКО Р.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. В мене є запитання, якщо можна, щодо першої зміни. Справа в тому, що в нас є Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". Стаття 13 пункт п'ятий друга частина говорить про те, що особа, у якої один з батьків або усиновлювачів був військовослужбовцем, який загинув чи визнаний судом безвісно відсутньою особою при виконанні ним обов'язків військової служби, протягом трьох років після здобуття відповідної загальної середньої освіти зараховується поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.

Норма, як на мене, повністю регулює. Але я хотів би запитати у Міністерства освіти. Пане Андрію, як ця норма працює на практиці? От мене цікавить, як ця норма працює на практиці? Тому що закон є. Закон 15-го року, наскільки я бачу.

ВІТРЕНКО А.О. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію. Я теж пам'ятаю, нам приходять дуже часто листи від тих дітей, яких батьки загинули. І ми спрямовуємо їх на МОН, і жодної відмови у нас не було – це теж ми пам'ятаємо. Це вже протягом року за нашої каденції відбувається. Колеги, чи є в когось ще запитання? Чи пропозиції?

Так, пані Наталія.

ППА Н.Р. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, у мене є таке питання. Скажіть, будь ласка, є справді суттєві зауваження і зокрема ті, які стосуються конституційності чи потенційних порушень статті Конституції.

У мене запитання, пане Ростиславе, до вас. Цей законопроект ще не внесений до порядку денного сесії і є просто таке особисте запитання. Може, є сенс його зараз відкликати, переробити з врахуванням положень ГНЕУ і поки що, щоб воно просто не йшло, щоб в залі не обговорювали порушення Конституції. Насправді, щоб це не викликало резонансу. Може, його зараз є сенс відкликати і внести інший, вже враховуючи зауваження ГНЕУ, тоді він буде чистіший. Ви залишите ті норми, які не врегульовані, і ми знову розглянемо його на комітеті. Як скажете?

ПАВЛЕНКО Р.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, пане Ростиславе. Добре, дякую.

Колеги, чи є ще в когось зауваження, якісь пропозиції? Ні.

Давайте тоді перейдемо до голосування через те, що немає рішення підкомітету такого чіткого і нам нема на що спиратися, то давайте поставимо на голосування спочатку пропозицію рекомендувати депутатам Верховної Ради України прийняти його за основу.

Хто – за, прошу голосувати. Двоє. Хто утримався? Всі інші. Дякую, колеги. Ми можемо навіть встати.

Шановні колеги, тоді друга пропозиція на голосування – відправити проект закону на доопрацювання авторам законопроекту.

Хто – за, прошу проголосувати. Хто утримався? Хто – проти?

Пане Ростиславе, а ви в якій частині?

ПАВЛЕНКО Р.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. 1 – утримався, 2 – проти, всі інші – за. Тоді рішення прийнято. Закон відправлений на доопрацювання. Дякую, колеги.

Друге питання – проект Закону про внесення змін до статті 48 Закону України "Про вищу освіту" щодо імплементації норм...

ГРИШИНА Ю.М. У мене прохання до вас. Пані Олена каже, що їй, можливо, буде потрібно трошки раніше піти. Можливо. Але попросили і у нас тут Георгій Мазурашу наш сидить, щоб ми почали з наших гендерних, гендерного закону далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Проголосуємо за підняття закону в порядку денному чи всі о'кей з цим? Добре, тоді давайте відкладемо зараз пункт 2.

Переходимо до пункту третього. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони сім'ї, дитинства, материнства і батьківства (реєстраційний номер 3916). В нас є два автори законопроекту – пан Мазурашу і пані Лис. Хто з вас буде доповідати як автор законопроекту?

Пані Олено, прошу.

ЛИС О.Г. Дозвольте, я коротко і надам слово Георгію Георгійовичу.

Прийняття законопроекту 3916 сприяє забезпеченню виконання статті 51 Конституції України щодо охорони державою сім'ї, дитинства, материнства і батьківства. Держава має зобов'язання перед інститутом сім'ї щодо її розвитку, захисту, керуючись Конституцією України та визнаними Україною міжнародними правовими документами. І згідно зі статтею 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняється державою. Відповідно до

статті 16 Загальної декларації прав людини сім'я є природним і основним осередком суспільства, і має право на захист з боку суспільства та держави.

У статті 23 Міжнародного пакту про громадські та політичні права зазначено, що сім'я як союз чоловіка і жінки є природним і основним осередком суспільства та має право на захист з боку суспільства та держави.

І даним законопроектом ми пропонуємо в першу чергу вилучення певних термінів і разом з тим внести зміни до законів "Про освіту", "Про науку та науково-технічну діяльність", "Про вищу освіту" і саме заборонити пропаганду гомосексуалізму, трансгендеризму під час освітнього процесу.

Запровадити принципи недопущення дискримінації за ознакою статі. Замінити терміни "гендерний баланс" на термін "баланс осіб різної статі" і "гендерна рівність" на "рівність прав та можливостей жінок та чоловіків" у відповідні законопроекти, які подавалися в основних матеріалах при підготовці до даного засідання комітету і розгляду цього законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Георгій, якщо у вас є аргументи...

МАЗУРАШУ Г.Г. Олена Георгіївна дуже гарно сказала офіційну частину. Зрозуміло, що мова йде про захист наших традиційних сімейних цінностей, тому що останнім часом через певний, я б сказав, такий тиск з боку наших партнерів нас якось примушують, щоб ми погоджувались з тим, що якісь там, не знаю, одностатеві шлюби – це є щось нормальне. Тобто я вважаю, що у нас доволі толерантне в цілому суспільство, в суспільстві толерантне ставлення до цих явищ. Але я думаю, що нам треба захищати наші традиційні цінності і щоби ми чітко фіксували, що саме союз жінки і чоловіка є нормальним, а інші – відхилення. Вони мають право на життя, бо люди, як правило, не вирішують це самі, маю на увазі, що так природа якось, як би сказати пом'якше там, щоб не звинувачували, що я якось теж займаюсь дискримінацією щодо них. Але те, що ми піддаємось, скажемо так, цьому впливу, воно призводить, навпаки, до зворотної реакції. Тому що ви знаєте, які були в нас там події в різних містах, які стосувалися такого прояву, не знаю, навіть агресії щодо тих маршів так званих гей-парадів і так далі. Тобто це ми фактично провокуємо, піддаючись цьому впливу гендерному, скажемо так, тобто гендерній ідеології.

Я вважаю, що нам треба захищати в першу чергу наші традиційні цінності. І тут доволі, я вважаю, що такий м'який закон, який просто міняє деяку термінологію і фіксує там рівні права чоловіків і жінок, а не гендерну рівність, яка трішки ширша в даному разі.

Тому пропоную вам, як в даному разі не основному комітету, підтримати цей законопроект, а далі будемо розбиратися. Ми там уже запланували деякі зміни, які, якщо буде підтриманий законопроект у першому читанні, будемо вносити, зокрема щодо уточнення, що таке пропаганда. Тому що часто запитують – а що ж таке пропаганда гомосексуалізму і трансгендеризму. Тому ми це вже запланували внести відповідні зміни, щоб уточнити, щоб не було там зайвих запитань, а що саме є пропагандою.

Пропоную вам підтримати традиційні сімейні цінності в Україні.

МАЗУРАШУ Г.Г. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Георгію.

Юлія Миколаївна. Як підкомітет попрацював і яке рішення з цього приводу.

ГРИШИНА Ю.М. Підкомітет попрацював таким чином. Дивіться, я хочу сказати, що у нас тут нововиявлені обставини по цьому законопроекті. Тому що, коли ми його розглядали на підкомітеті, то ми розглядали там і, наприклад, і я, і колеги, ми звертали увагу на декілька норм, які нібито містяться в цьому законопроекті, які пов'язані з заборонаю провайдерам демонструвати порнографічні матеріали.

І друге – про те, що розмір судового збору при поданні позову про розлучення повинен бути вищим, якщо підставою для розлучення не є подружня зрада або насильство.

Ось ці норми, вони у нас викликали найбільшу таку, скажемо так, дискусію. А потім виявилось, коли ми підняли... У нас була дискусія з авторами законопроекту. Ми підняли законопроект і вияснилося, що просто це залишилося в пояснювальній записці, але в тексті закону цих норм немає.

Що залишилося в тексті законопроекту? В тексті законопроекту, тут достатньо велика кількість змін. Але, дивіться, що стосується змін, які вносяться до Закону України "Про освіту", то пропонується додати норму, що сім'я,

дитинство, материнство і батьківство охороняються державою, тому пропаганда гомосексуалізму чи трансгендеризму, Олександр, під час освітнього процесу заборонена. Це, що стосується освіти.

І друге – що до складу Національного агентства пропонується додати норму про те, що підбір кандидатур відбувається не на підставі дотримання принципів гендерного балансу, а на підставі дотримання принципу балансу осіб різної статі, недопущення дискримінації за ознакою статі.

І що стосується Закону "Про наукову і науково-технічну діяльність". Так само замість принципу забезпечення гендерної рівності пропонується додати принцип забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків.

Від себе хочу сказати, що особисто в мене ці пропозиції до освітніх і наукових законів не викликають, скажімо, якогось, я не бачу тут ніяких порушень.

Я, в принципі, підтримую те, що стосується освіти і науки, викладення цих норм було саме в цьому вигляді.

Тепер далі. Тут пропонується ще ціла серія таких певних змін щодо Закону України там про захист суспільної моралі і так далі, де, як сказати коротко, такі поняття як гомосексуалізм, трансгендеризм, продукція, яка демонструє гомосексуалізм чи трансгендеризм, вони просто викладені як підстави для заборон транслявання і так далі.

Тому в цілому, коли я прочитала вже закон без тих норм, про які ми з вами говорили, то я не бачу тут ніяких порушень. І скажімо так, я особисто сприймаю його більш позитивно. Я розумію, що там є над чим попрацювати. Тобто там є моменти, які...

Мені здається, що там, де ви вводите поняття "гомосексуалізм", ви в деяких випадках, навпаки, зосереджуєте на цьому увагу там, де, в принципі, цього можна не робити, тому що там попередня норма, вона вже включає ці заборони. Але загалом особисто у мене така думка.

Я хочу сказати, що стосується висновків нашого підкомітету. То ми теж в зв'язку з тим, що співавторами є наші колеги з комітету, ми вирішили не приймати рішення, а прийняти рішення після доповідей колег.

Давайте коротко я скажу по висновкам, які ми отримали. То Комітет з питань бюджету ухвалив, що проект не має впливу на показники бюджету.

Уповноважений Верховної Ради з прав людини не підтримує законопроект. Інститут демографії та соціальних досліджень не підтримує. Інститут законодавства говорить про підтримку. Міністерство соцполітики не підтримує. Уповноважений Президента з прав дитини підтримує. Міністерство освіти і науки висловлює низку зауважень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От я не розумію, оці висновки бюджетного комітету і уповноваженого, вони означають, що вони підтримують.

ГРИШИНА Ю.М. Вони в межах своєї компетенції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, є в когось...

Колеги, у мене є одне запитання, яке таке світоглядне по цьому законопроекту. Скажіть, будь ласка, яке ці зміни мають відношення до охорони сім'ї, дитинства, материнства і батьківства, власне, про що мова? Тобто це є назвою законопроекту – про внесення змін... Тобто те, що будуть депутати народні в залі, те, що вони будуть чути, не всі ж, розумію, не всі читають всі законопроекти, вони почують – щодо охорони сім'ї, дитинства, материнства і батьківства. Тут питання. В тексті закону самі зміни, чим, як вони стосуються?

Тому що є у нас стаття 51, я чув, що казав пан Георгій, є стаття 51 Конституції, в якій чітко написано, що шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка, тобто шлюбні питання. І у нас одностатеві шлюби, наскільки мені відомо, в країні заборонені. Ви говорите про гомосексуалізм і, здається, трансгендеризм. Але чомусь, ви знаєте, що аббревіатура ЛГБТ – це стара версія цієї аббревіатури, вона просто широковживана, вона ще налічує чотири літери, здається, далі, чи більше. І вона стосується і бісексуалів, і асексуалів, і кого воно тільки не стосується. Чому ми інших тоді не перелічуємо?

І найголовніше питання. Як це стосується, власне, назви законопроекту?

МАЗУРАШУ Г.Г. Зрозуміло, що ми захищаємо традиційно наші сімейні цінності, я вже про це сказав. То зрозуміло, що якщо ми будемо говорити, що ми дозволяємо широко пропагувати, я вважаю, коли ми говоримо про те, що це є нормою – одностатеві шлюби і так далі, то ми... Можемо по черзі говорити?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, тут же в тому то і справа, що про шлюби не йдеться – це врегульовано Конституцією. Це положення, воно, я не сумніваюсь, що ... (*Загальна дискусія*)

Я не дарма запитав, наприклад, умовно, про бісексуалізм, тому що це поєднує в собі і частину традиційну і гомосексуальну, наприклад. Але це теж... Тобто або давайте вже широко спробуємо якось врегулювати це питання, якщо це варто робити, або тут не будемо просто якусь вузьку частину з цього брати.

_____. Дозвольте. Коли ми говоримо про те, що пропаганда гомосексуалізму в любых її проявах має такий опосередкований або безпосередній вплив на сім'ю, батьківство і материнство. Ми говоримо про те, що є занепокоєння і в суспільстві, і з однієї, і з другої сторони, що це питання все-таки треба якось врегулювати. Тому що, наприклад, Чернівецька міська рада, Чернівецька обласна рада, здається, інші області, депутати теж прийняли такі рішення про те, що вони не хочуть допускати, щоби такі гей-паради пропагувалися на місцях, тому що у людей є обурення. І це питання треба не просто виносити, його врегулювати.

Ми погоджуємося, що, можливо, потрібно зробити певні зміни, віддати на доопрацювання. Але, власне, коли ми привозимо з місць ось таку інформацію із занепокоєння і обурення, ми на законодавчому рівні повинні, мені здається, це питання не просто там висвітлювати або відхиляти, а приймати.

МАЗУРАШУ Г.Г. Я думаю, що у нас буде можливість, якщо... Ну, знову ж таки, ми говорили про те, що в частині освітній у колег, слава Богу, немає ніяких заперечень або підтримуєте, що стосується саме освітнього напрямку. У нас буде можливість між першим і другим читанням вносити зміни. І ми вже і так запланували там певні зміни, тобто які ми побачили.

Тут іде мова про сигнал суспільству, що ми готові все-таки захищати традиційний підхід чи ми все-таки дозволяємо втягнути нас в таку європейську, не в дуже хорошому розумінні. Нам краще рухатись до європейськості в плані рівня життя, а не в тому, щоб ми там орієнтувались на нетрадиційні шлюби і так далі. Тобто це ж поняття зрозуміле, що гендер, він ширший, гендерне поняття

ширше ніж статеве, тому краще уточнити ці моменти і зняти питання і напругу в суспільстві.

ГРИШИНА Ю.М. Сергій Віталійович, дозвольте я ще одну тезу скажу, щоб ще раз народні депутати почули. Що стосується Закону "Про освіту", то тут міститься, просто пропонується доповнити норму про те, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою, тому пропаганда гомосексуалізму чи трансгендеризму під час освітнього процесу заборонена.

Скажіть, будь ласка, чи викликає у вас ця норма, якісь? Які, Сергій Віталійович?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже просто. А бісексуалів можна рекламувати? А все інше можна? Тобто, ви ж розумієте. Давайте погуглимо, що... Це теж гомосексуалізм, в принципі, наскільки я розумію, принаймні з того, що пропонується в законі – це просто одностатеві стосунки. Давайте, погугліть, Юлія Миколаївна, що таке зараз ЛГБТ і ви зрозумієте, що там є ще купа...

ГРИШИНА Ю.М. Дивіться, ми можемо у другому читанні доопрацювати цю норму, включити той перелік, який ви пропонуєте, або просто надати якесь загальне визначення всьому цьому, щоб його не було в освітньому процесі наших дітей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...в освітньому процесі наших дітей?

_____. Тоді треба терміново змінювати законопроект про підручники, щоб, якщо це є зараз, то треба голосувати за цей законопроект. Він вже у Верховній Раді.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, чи є ще в когось?

ППА Н.Р. *(Не чути)*

ГРИШИНА Ю.М. Дивіться, Наталіє, ви говорите про те, що у нас в суспільстві є такі явища, які пов'язані з гендерною визначеністю і так далі.

Колеги, у нас в нашому суспільстві є так багато різноманітних явищ і я впевнена, що не всі вони повинні бути включені в освітній процес наших дітей. Я

вважаю, що не є життєво необхідним для дитини під час навчання в школі навчати її поняттю "гендер" і розповідати їй про те, що є такі речі. Повірте мені, що у нас це передбачено в усіх законах. У нас ціла купа нормативно-правових актів, яка передбачає питання гендерної рівності, яка передбачає питання відсутності дискримінації і при прийнятті на роботу і так далі. Тобто на законодавчому рівні у нас ці питання врегульовані в повній мірі.

Тут мова йде про питання освіти. Я, наприклад, як мама хочу вам сказати, що у мене дитина наступного року іде в перший клас і я не хочу, щоб їй в школі розповідали про гендер і гендерну рівність. Мені би було більш прийнятно, відповідно до моїх сімейних цінностей, щоб моїй дитині говорили про рівність прав чоловіків і жінок, про відсутність дискримінації, про повагу і так далі. Але поняття гендеру в мене, наприклад, викликає певні питання щодо малих дітей, які у нас навчаються в школі.

Тому ще раз повторюю: норма Закону про освіту, вона говорить тільки про сім'ю, дитинство, материнство і про те, що ми під час освітнього процесу не пропагуємо гомосексуалізм і так далі. Якщо є неточності, як каже Сергій Віталійович, ми можемо разом доопрацювати цю норму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юліє Миколаївно, а як ви тоді прокоментуєте Указ Президента України Володимира Зеленського "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року". Однією з цілей сталого розвитку визначено забезпечення гендерної рівності.

ГРИШИНА Ю.М. Забезпечення гендерної рівності в нашому суспільстві – це нормальне явище. І ми говоримо про це, що це визначено у всіх наших нормативно-правових актах. Ми зараз говоримо про освітній процес.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, ми говоримо про освітній процес. Тому чому ви підтримуєте зміну слів "гендерна рівність" на інші слова в законі, якщо це є однією з цілей сталого розвитку України?

ГРИШИНА Ю.М. Знаєте, тут таке світоглядне питання, що у нас є якісь речі, які всі ми з вами знаємо, що вони у нас в суспільстві є. Але не всі такі, які нас смущають, скажемо так, але вони є в нашому суспільстві і ми всі про них

знаємо. І от виникає питання – чи повинні ми вводити ці поняття дітям в освітній процес? Чи це потрібно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. А вони введені в освітній процес? *(Загальна дискусія)*

МАЗУРАШУ Г.Г. Є ознаки того, що вони пропагуються, так, є справді ознаки того, що вони пропагуються, якби нам нав'язується, що це є щось нормальне. А насправді це є відхилення, ми не виступаємо за дискримінацію. Ці люди, про яких згадала пані Наталія, вони ніяк не дискримінуються і тим більше цим законопроектом. Тобто до них толерантне ставлення, просто не треба говорити, що це є щось нормальне. Це є відхилення з яким люди живуть, немає проблем... *(Не чути)*

Так, є такі проблеми. У багатьох людей є

ГРИШИНА Ю.М. Ми зараз не про це сперечаємося, ми про те, щоб не пропагувати це в навчальному процесі.

МАЗУРАШУ Г.Г. Не пропагувати, тут не йде мова про те, можна і формувати, що є такі ...

ГРИШИНА Ю.М. Ми зараз не заперечуємо принципи гендерної рівності. Ми про освітній процес.

_____. Саме про це ми хочемо говорити, як про зміни, які можемо внести в цей законопроект.

_____. Сьогодні неодноразово звучала фраза "традиційні сімейні цінності". Що ми можемо вважати перш за все традиційними сімейними цінностями? Оскільки наша країна є багатонаціональною країною і традиції можуть бути різні.

Так, є в законодавстві чітко прописано, що сім'я – це союз чоловіка і жінки. Ми можемо законодавчо прописати, що таке традиційна сім', оскільки неодноразово звучало?

Також виникає питання світоглядне в тому числі, з якого моменту починається пропаганда?

_____. Це ж ті дії, які... Я якраз і сказав, що у нас виникають... Є ж традиційна визначення, що таке пропаганда, хоча у нас є і в законодавстві щодо заборони пропаганди комунізму, тобто є там окреме визначення.

І ми також запланували ввести це, пояснити саме в законопроекті, що таке пропаганда гомосексуалізму і трансгендеризму, заплановано це. А це можемо зробити вже між першим і другим читанням.

Тобто зрозуміло, що це є дії, які спрямовані на вплив суспільний на сприйняття того, чи іншого явища. В даному разі, якщо просто інформувати – це одна історія, а пропагувати... Я думаю, що ми всі розуміємо різницю між просто інформуванням і пропагуванням певних речей.

Якби не було проблем то думаю, що не було би і цієї ініціативи і не було би рішень стількох місцевих рад про те, що вони просять захистити традиційні сімейні цінності. Традиційність – це якраз, от чоловік-жінка, те, що прописано в 51 статті Конституції. І ми просто розвиваємо цю тему.

ГРИШИНА Ю.М. У нас, до речі, у Верховній Раді є таке МФО зареєстроване – "За традиційні сімейні цінності". І оце МФО єдине, яке об'єднало абсолютно всі фракції і має найбільшу кількість депутатів за кількістю. Ну крім вас, Наталія... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Всім все зрозуміло, колеги...

_____. Те, що ми піднімали на підкомітеті питання. Є така норма яку ви вводите: виготовляти чи розповсюджувати видавничу продукцію порнографічного характеру і таку, що пропагує культ насильства, жорстокості, гомосексуалізму чи трансгендеризму. Дивіться, з приводу порнографічного характеру взагалі питань немає. Культ насильства і жорстокості. Зі шкільної програми Достоевського "Преступление и наказание" ми прибириємо, да, якщо ми вносимо цю норму? Ну, бо це може підпадати під цю норму. Це як приклад.

(Загальна дискусія)

КИРИЛЕНКО І.Г. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Григорович.

Насправді дуже глибока і мудра думка щодо змін до закону – це те, з чого у мене вже останні декілька місяців невеличка депресія з того, що ми не вносимо справді серйозні закони, а займаємося точковими змінами точкових питань.

Олександр, ви ще хотіли репліку.

ЛУКАШЕВ О.А. Я повністю підтримую авторів законопроекту і не вважаю, що це є дрібниця. А аргументи на кшталт, що ми ще не доросли, ми вже впали до того рівня, коли у нас вся ця "сволота елгебетешна", вона керує взагалі всіма суспільними процесами. Ми не маємо права ховатись і на сьогодні казати, що це якесь технічне або навіщо тут охорона материнства, дитинства.

І я як народний депутат і є представником певної частини суспільства, і ми маємо висловитись з цього питання шляхом голосування, і все, а не відходити від відповіді.

Дякую. Прошу поставити на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Звісно.

Колеги, чи всі висловились з цього приводу? Ми готові приходити до прийняття рішення.

_____. Я прошу просто врахувати, що справді у нас... Олена Георгіївна вже сказали, що у нас в регіонах якраз суспільство чекає таких змін, щоб ми дали відсіч тому нав'язуванню нам гендерних цих цінностей. І нас є традиційні свої. Давайте ми дотримуватись будемо своїх.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, дякую.

Тоді у мене остання тоді репліка на вашу репліку. В межах кожної області... Ви забороняли у себе марші ЛГБТ обласною радою?

_____. Це не подіяло. Заборонили, але його провели, тому що законодавство дозволяє от і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Але ж марний клопіт.

Колеги, щодо обласних рад, ви кожен в межах свого регіону можете вирішувати, в принципі, все що завгодно і тут ніхто не регламентує вас аж ніяким чином, ні обласні і так далі. Я би справді рекомендував обласним радам більше

звертати увагу не на марші ЛГБТ, а на розподіл освітніх субвенцій, які не використані або використані на 0 відсотків, на 20 відсотків, як ми вчора бачили під час розгляду бюджету. Станом на жовтень місяць на 20 відсотків використані мільярдні субвенції, які ми вибиваємо кожного року в бюджетному комітеті. Краще б на це звертали увагу, але це моя особиста думка.

Шановні колеги, я ставлю на голосування. Підкомітет не мав рішення з цього приводу? Тоді ми традиційно починаємо з того, що ставлю на голосування... Знову таки, з повагою до авторів традиційно, йдемо за традиційним шляхом. І ставимо на голосування пропозицію рекомендувати Верховній Раді прийняти проект закону за основу.

Хто – за? Шість. Хто – утримався? П'ятеро. Хто – проти? Рішення не прийнято. Нас дванадцять в комітеті.

Ростиславе, ви ще з нами?

(Загальна дискусія)

6 – за, 5 – утрималось. І все.

Друга пропозиція відправити на доопрацювання.

Хто – за? Шість, але разом з головою комітету. Рішення прийнято.

Тому що за Регламентом, при рівності голосів, рішення голови комітету і голос голови комітету є вирішальними. І в Законі про комітети, піднімайте Закон про комітети і читайте.

Шановні колеги, поїхали далі. Рішення прийнято.

Пункт третій порядку денного. Проект Закону про внесення змін до статті 48 Закону України "Про вищу освіту" (щодо імплементації норм Конституції України, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та рекомендацій Венеційської комісії) (реєстраційний номер 3685).

Олега Волошина з нами немає, автора законопроекту, тому Юлія Миколаївна, вам слово, прошу.

(Не чути)

Так, Іван Григорович.

КИРИЛЕНКО І.Г. Я хочу колегу підтримати і проголосувати за пропозицію, яка була. Я просто говорю, що безвідносно будь-якого закону. Дивіться, і ГНЕУ, і ряд структур, які причетні: відхилити, відхилити, відхилити.

Треба все-таки на рівні керівництва Верховної Ради, на нарадах приймати рішення. Я розумію зуд законодавчих ініціатив. Але якщо Головне науково-експертне управління пише, що врегульовано, висловлює зауваження, не розглядати взагалі такі законопроекти, не розглядати. Ми перевантажуємо роботу Верховної Ради дрібницями.

Ми з вами прийняли три епохальні закони, Сергій Віталійович – три. Тепер питання в контролі за їх виконанням. У нас руки не доходять. Нам треба більше заслуховувати тут виконавців цього закону, ось що страждає в державі. Маса законів, які не виконуються. Люди знають, що вони є, але вони не виконуються, тому що руки не доходять. Тому що: про внесення змін, про внесення змін, про внесення змін...

Автор читав зауваження ГНЕУ, якщо почитав, що "проти" – відізви, відізви. Якщо ти бачиш, що актуальність величезна – прийди в міністерство. Напрацюй такий, щоб це дійсно було потрібно.

Ми просто тонемо в цьому всьому. І головну свою функцію, ту, про яку ви на самому початку говорили – контрольна функція, ми не виконуємо, руки не доходять.

Це вчора ми раптом узнаємо, що 20 відсотків, залишилося три місяці. Ви рвете душу, йдете на комітет бюджетний, відстоюєте, вигризаємо. Бо тут же ридують, що коштів не вистачає. А в кінці що? Що на виході маємо?

Тут весь час, кожного тижня, повинні сидіти і доповідати: скільки освоїв, скільки освоїв? Скільки ти освоїв? Що таке освоїв: це пожежний захист, це безпека дітей, це засоби захисту, це підручники, яких знову не вистачає. Он читайте доповідні записки, що вже термін сплив, а їх і близько немає. Так, а за, що ми тоді гриземось? Ключовий, системний закон прийнятий і на контроль, на контроль, на контроль – оце наша робота!

Бачимо, що практика виконання вимагає якісь поправки – тоді йдемо до цього. Ні, депутат енергетик пише в освіті – та це не він написав, це комусь захотілось десь – "ану давай, а, може, проштовхнемо". Ну і таке ж буває.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іване Григоровичу.

Колеги, немає сенсу обговорювати? Тоді є пропозиція підкомітету відхилити. Я правильно розумію?

Давайте ставлю на голосування пропозицію підкомітету про відхилення проекту закону номер 3685.

Хто – за? Одноголосно. Дякую, колеги.

Четвертий пункт. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" (реєстраційний номер 3862). Сергія Штепи, автора законопроекту, немає.

Юлія Миколаївна, ви співдоповідач, прошу.

Ми не головний комітет?

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Більше немає?

ГРИШИНА Ю.М. В нас, Сергію Віталійовичу, є пропозиція підкомітету повернути даний законопроект на доопрацювання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є пропозиція підтримати рішення підкомітету.

Хто – за, прошу голосувати. Дякую, колеги, одноголосно.

І останнє п'яте питання. Про затвердження плану заходів з підготовки та проведення слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій “Реформування вищої юридичної освіти в Україні: проблеми і перспективи” (11 листопада 2020 року). Юлія Миколаївна.

ГРИШИНА Ю.М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – за? Дякую, колеги, одноголосно.

Колеги, порядок денний вичерпано. Дякую вам всім за увагу.